

MİLLETLERARASI HUKUK

Andlaşmalara Halefiyet : Uluslararası Hukukda Günümüzdeki Gelişmeler Işığında Güney Afrika Uygulaması¹

Schaffer incelemesinde önce, uluslararası teamül hukukunda Devletlerin andlaşmalara halef olmalarına ilişkin bir genel kural bulunmaması sonucu ortaya çıktığını söylediği, iki kuramsal düşünceyi ele alıyor. Bunlardan birincisi, hukuksal devamlılığı sağlamayı amaçlayan, evrensel halefiyet teorisi. İkincisi ise, birincisine bir tepki niteliğinde. Her türlü hukuksal devamlılığa karşı çıkan ve tüm ilişkileri yeniden düzenleyecek bir hukuku savunan 'clean-slate' teorisi. Yazar, bu iki teoriden sonra, modern Devlet teorisi ve uygulaması ışığında konuyu değerlendiriyor. Bunun ardından da, miras ya da hak geçiren anlaşmalar ve tek yanlı bildirimler ele alınıp bazı sonuçlara varılıyor.

İncelemenin ikinci bölümünde ise, yasal, anayasal düzenlemeler ve mahkemelerin uygulaması açısından konu 'Güney Afrika Uygulaması' başlığı altında değerlendiriliyor.

Devletlerin Andlaşmalara Halef Olmalarına İlişkin 1978 Viyana Sözleşmesi Işığında Devletlerin Halefiyeti Üzerine Düşünceler².

Bello, 1978 Viyana Sözleşmesini andlaşmalar hukuku açısından yeni bir gelişme aşaması olarak kabul etmek gerektiğini ve Sözleşmenin uluslararası hukukun kaygan zeminini üzerinde devletlerin konuya ilişkin tutumlarını sistematize edeceğini umduğunu söylüyor. Bu bağlamda, yazar, sözleşmenin oluşumunun bir tarihçesini verdikten sonra, daha çok yeni bağımsız Devletler ve uyuşmazlıkların çözümü konuları üzerinde durmuş.

Devletlerin Andlaşmalara Halef Olmalarına İlişkin 1978 Viyana Sözleşmesi³.

Menon makalesine hukukun hiçbir dalının, egemenliğin eldeğiştirmesi sonucu Devletlerin hak ve ödevlerinin ne olacağını belirleyen, halefiyet hukuku kadar belirsizlik ve anlaşmazlık yaratmadığını söyleyerek başlıyor. Yazar konuyu, ülkenin bir parçasında yetkilerin eldeğiştirmesi, yeni bağımsızlığa kavuşan Devletler ve Devletlerin birleşmesi ve ayrılması açılarından inceliyor. Menon, Viyana Sözleşmesinin, sömürgelerin bağımsızlığa kavuşmaları sürecinin bir sonucu olarak Dünya toplumundaki evrimci gelişmeleri yansıttığını söyleyerek bunun uluslararası hukukun ileriye dönük gelişmesinde atılmış ileri bir adım olduğunu belirtiyor.

Birleşik Devletler, Avrupa Ekonomik Topluluğu, Almanya ve Japonya'nın Anti-Tröst Düzenlemeleri⁴.

Bu yazıda Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Ekonomik Topluluğu, Almanya ve

- 1) SCHAFFER, Rosalie, *Succession to Treaties : South African Practice in the Light of Current Developments in International Law, The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 30 Part 3, July 1981, 593-627.*
- 2) BELLO, Emmanuel G., *Reflections on Succession of States in the Light of the Vienna Convention on Succession of States in respect of Treaties 1978, German Yearbook of International Law (GYIL), 23 (1980), 296-322.*
- 3) P. K. MENON, *Vienna Convention of 1978 on Succession of States in Respect of Treaties, Revue de Droit International de Sciences Diplomatiques et Politiques, Janvier-Mars, No. 1, 1-50.*
- 4) GRENDALL, Timothy J., *The Antitrust Legislation of the United States, The European Economic Community, Ger-*

Japonya'nın anti-tröst yasalarındaki en çarpıcı noktalar gözden geçirilip, karşılaştırılıyor. Bu amaçla söz konusu ülkelerdeki anti-tröst yasaları tarihsel gelişmeleri, yasaklayıcı ya da düzenleyici oluşları, kapsamaları dışında tuttukları girişim türleri olup olmadığı ve ihlâl edilmeleri durumunda ne gibi yaptırımlar ve cezalar öngördükleri açılarından inceleniyor.

'Prerogative Act'ler, 'Act of State'ler ve Yargılanabilirlik⁵.

Cane makalesine, İngiliz Anayasa Hukukunun en karmaşık alanlarından biri olarak **'Act of State'**i göstererek başlıyor. Yazar, daha sonra, dış ilişkilerde yürütme'nin yapmış olduğu işlemlerin yargısal denetim dışı olması biçiminde gördüğü **'Act of State'**leri diğer bazı yargısal denetim dışı işlemlerden ve bu arada özellikle **'Prerogative Act'**lerden ayırıcı ölçütler bulmaya çalışıyor.

Ülke Devletlerinin Tanıma Yasağı - Güney Afrika'daki Tanıma Sorunsalına İlişkin Düşünceler⁶.

Yazıda, tanıma konusu sömürgelikten kurtulma ile bağlantılı olarak değerlendirilirken, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun tüm hükümetlere Güney Afrika'da Bantu yandaşlarını tanımayı reddetmeleri yükümü getiren ve yönetimleri onlarla her türlü ilişkiden kaçınmaya çağırarak, 26 Ekim 1976 tarihli ve 31/6 A sayılı kararı gözönüne alınıyor. Ayrıca, ülke Devletlerinin tanımama yükümü ve ulusal bağımsızlık hareketlerinin tanınması konuları inceleniyor.

Sosyal Adalet ve Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen Aracılığıyla Gelişme⁷.

Yazar, gelişmekte olan ülkelerin, yeni uluslararası ekonomik düzeni insan haklarının etkin bir biçimde geliştirilmesinde temel bir öge olarak gördüklerini söylüyor ve yazısında yeni uluslararası ekonomik düzen bu ülkelerin beklentilerini tatmin edebilir ve onların

gelişmelerine katkıda bulunabilir mi, sorularına yanıt arıyor.

Uluslararası Hukukta Destekte Bulunmanın Ortaya Koyduğu Bazı Hukuksal Sorunlar⁸.

Bu makalede, Tanzanya ile Uganda arasında gerçekleşen ve Uganda Devlet Başkanı İdi Amin'in devrilmesi sonucunu doğuran olay, bu tür olaylarda yabancı Devletin dışarıdan sağladığı desteğin uluslararası hukuk alanında ortaya koyduğu sorunlar açısından inceleniyor. Yazar konuyu üç soruna göre ele alıyor: Bir Devletin, kurtuluş hareketlerine girişen diğer bir Devlete, ona duyduğu yakınlık nedeniyle dışarıdan sağladığı desteğin hukuksal yeri; Geleneksel uluslararası hukukta böyle bir destek saldırı olarak nitelendiriliyor olmakla beraber, tüm saldırılara aynı bakış açısından yaklaşmanın gerekli olup olmadığı; Ve, çağrı üzerine diğer Devlet ülkesine giren dış gücün bu davranışının, hangi koşullarda, o rejimin iç hukuk düzeyine bir saldırı oluşturduğu.

Derleyen : Asis. Ümit HERGÜNER

many and Japan: The International and Comparative Law Quarterly Vol. 29 Part 1, July 1980, 64-86.

- 5) CANE, Peter, *Prerogative Acts, Acts of State and Justiciability; The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 29 Part 4, October 1980, 680-700.*
- 6) GINTHER, Konrad, *Das Anerkennungsverbot der Homelands-Überlegungen zur Anerkennungsproblematik im Südlichen Afrika, GYIL 23 (1980), 323-352.*
- 7) HOHMANN, Harold, *Justice Sociale et Developpement par le Nouvel Ordre Economique International?. Revue de Droit International de Sciences Diplomatiques, et Politiques, No. 4/1980 et No. 1/1981.*
- 8) S. K. CHATTERJEE, *Some Legal Problems of Support Role in International Law, The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 30 Part 4, October 1981. 755-768.*

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK

Türk Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Tasarısı.

Yazar, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Tasarısını incelemekte ve bazı maddelerini eleştirmektedir¹.

AET Andlaşmasında Akdi Borç İlişkilerine Uygulanacak Hukuk Konusunda Kanunlar İhtilafı Kuralları.

Akdi borç ilişkilerine uygulanacak hukuk konusunda 1980 Haziran ayında AET'ye üye 7 devlet tarafından bir anlaşma imza edilmiştir. Andlaşma esas olarak irade serbestisi, taraflarca seçilmiş bir kanun bulunmadığı hallerde yetkili hukuku, tüketici ve iş akitleri konusunda hükümler getirmektedir^{1a}.

Özel Hukuk Alanında Anlaşmalar Arasındaki İhtilaflar

Yazar, Milletlerarası Özel Hukuk Alanındaki Konvansiyonlarda birbiri ile çelişkili hükümleri tespit ederek incelemektedir. Hâkimin uygulanacak anlaşmaya öncelik verme veya red etmede hangi kriteri kullanacağı ve bu konudaki metodlar incelenmektedir².

Devletlerin Kazai Muafiyeti ve Act of State Doktrini (ABD Hukukunda Teori ve Siyaset)

Yazıda, devletin kazai muafiyeti konusunda modern kurallar ve Act of State doktrini, yarışan özel ve devlet menfaatlerinin dengelendirilmesi ve bu dengenin kurulmasındaki siyaset üzerinde durulmaktadır³.

Hukukun Birleştirilmesi - Hukukun Islahı

Milletlerarası alanda hukukun birleştirilmesi aynı zamanda maddi olarak hukukun daha iyi hale getirilmesi problemini içine alması gerektiği konusu ele alınmaktadır. Milli hukukların üstünde milletlerarası anlamda yeknesak bir hukuk düzeninin fayda ve mahzurları, hukukun yeknesaklaştırılmasındaki denge üzerinde durulmaktadır⁴.

Farklı Sosyal Sistemlerde Hukukun Birleştirilmesi

Yazar, farklı ekonomik ve Sosyal Sistemler arasında Milletlerarası anlamda yeknesak bir hukukun kurulması imkanları üzerinde durmaktadır. Milletlerarası ticaret hukuk özellikle satım akdi konusunda sosyalist devletlerle batılı devletler arasında müşterek, çözümlere varılabildiği, yeknesak bir hukuk düzeninde karşılıklı menfaatlerin, milli ve ideolojik ayrılıkların ötesinde olduğu belirtilmektedir. ECE, U.N. UNCITRAL başarılı düzenlemeler olarak incelenmektedir⁵.

Milletlerarası Hukuk Açısından Alman Borçlar Hukukunun Yeniden Düzenlenmesi

Alman Medeni Kanununun Borçlar Hukuku bölümünün, bugünkü ihtiyaçlara uymadığı, bu nedenle bu hukukun önemli bölümlerinin özel kanunlarla yeniden düzenlendiği belirtilerek, Borçlar Hukuku bölümünün yeni ihtiyaçlara uygun hale getirilmesi üzerinde durulmaktadır⁶.

1) TEKİNALP, Gülören, *Der Türkische 'Gesetsentwurf über internationales Privatrecht*, *RabelsZ*, 46, (1982), 26-54. Tasarı metni için bkz. *İbid.* 184.

1a) JUENGER, Friedrich K., *Parteiautonomie und objektive Anknüpfung im EG-Übereinkommen zum Internationalen Vertragsrecht*, *RabelsZ*, 46, (1982), 57-82.

2) MAJOROS, Ferenc, *Konflikte zwischen Staatsverträgen auf dem Gebiete des Privatrecht*, *RabelsZ*, 46, (1982), 84-116.

3) HILL, Thomas H., *Sovereign Immunity and the Act of State Doctrine Theory and Policy in the United States Law*, 46 (1982), 118-165.

4) NEUHAUS Paul Heinrich / KROPHOLLER, Jan, *Rechtsvereinheitlichung-Rechtsverbesserung?* *Rabels Z*, 45, (1981), 73-90.

6) LANDFERMANN, Hans - Georg, *Die inheitlichung zwischen unterschiedlichen Gesellschaftsordnungen*, 45, (1981), 106-123.

7) LANDFERMANN, Hans - Georg, *Die Überarbeitung des deutschen Schuld-*

Avrupa Satım Hukukunun Yeknesaklaştırılması

Bu yüzyılın başından beri satım hukukunun birleştirilmesi konusunda Avrupada ve dünyada yapılan çalışmalar üzerinde durulmaktadır⁷.

Milletlerarası Ticarete Milletlerarası Yeknesak Hukuk ve Milli Özel Hukuklara Göre Satım Akitlerinin Kuruluşu.

Yazar, yeknesak bir satım hukuku konusunda son 50 yıldan beri yapılan çalışmaları açıklamakta, akitlerin yapılışı konusundaki yeknesak kanun taslağının içerdiği problemleri, German, Anglo - Saxon ve Roma Hukuk sistemlerine göre mukayeseli olarak incelemektedir⁸.

Devletin İcradan Muafiyeti

Yabancı devletlerin muafiyetini koruma konusunun bir Milletlerarası Hukuk sorunu olduğu, icrai muafiyetin, kazai muafiyetten ayrı bir müessese olduğu, Alman Federal Anayasa Mahkemesinin devletin icrai muafiyeti konusundaki kararı, Fransız ve Amerikan mahkemesinin yeni kararları üzerinde durulmaktadır⁹.

1980 tarihli AET İflas Konvansiyon Projesi

AET ye üye ülkeler arasında iflas konusunda bir konvansiyon yapılması çalışmaları 1970 de başlar. 1970 tasarısına yapılan eleştiriler ışığı altında 1980 de yeni bir tasarı hazırlanmıştır. Yazar, 1980 tasarısını, eski tasarı ile birlikte incelemektedir¹⁰.

İsviçre Vatandaşlarının Boşanmalarına İlişkin Fransada Verilen Mahkeme Kararları ve İsviçrede Tanınması.

Yazar, bu makalesinde konuyu Fransada boşanmayı yeniden düzenleyen 11 temmuz 1975 tarihli Fransız Kanunu ile İsviçre Devletler Hususi Hukuku hükümleri açısından incelemekte ve mevcut uygulamaları değerlendirmektedir¹¹.

Iran Resmi Alacaklarının Amerika Birleşik Devletleri tarafından Bloke Edilmesi (14 Kasım 1979 tarihli icrai karar).

İrandaki rehinelere karşılık olarak alın-

mış ve tipik bir ekonomik mukabele bilmiş örnekleri olan bu karar, diğer ülkelerde Devletler Hususi Hukuku ve uluslararası işbirliği kuralları ve Fransız mahkemelerinin uygulama örnekleri açısından incelenmektedir¹².

Yabancı Kambiyo Kurallarının Milli Hakimler Tarafından Uygulanması.

Yazar, makalesinde, yabancı kambiyo kurallarının milli hakimler tarafından uygulanmasında, kuralların kamu hukuku veya özel hukuka dahil edilmesine göre varılan farklı sonuçları yorumlamakta, IMF nin (Uluslararası Para Fonu) bu konuda koyduğu kuralı incelemekte ve genel eğilimi belirtmektedir¹³.

Konvertibl Paraların Günümüzde Milletlerarası Kurallar Çerçevesinde Şartları.

Yazıda konvertibilite mefhumu, bu konuda Uluslararası Para Fonu tarafından gerçek-

rechts aus Internationaler Sicht, 45, (1981), 124-143.

7) MAGNUS, Ulrich, *Europäische Kaufrechtsvereinheitlichung, RabelsZ, 45, (1981), 144-168.*

8) DILGER, Konrad, *Das Zustandekommen von Kaufverträgen im Aussenhandel nach internationalem Einheitsrecht und nationalem Sonderrecht, RabelsZ 45, (1981), 169-195.*

9) RIEDINGER Timm, *Staatenimmunität, gegenüber Zwangsgewalt, RabelsZ, 45 (1981), 448 - 458.*

10) THIEME, Jürgen, *Der Entwurf eines Konkursübereinkommens der EG - Staaten von 1980, Überlick, Und allgemeine Kritik, Rabels Z, 45 (1981, 459-499.*

11) Bkz. DUBLER, César. *Le Divorce des Suisses en France et sa reconnaissance en Suisse. Revue Critique de Droit International Privé. 198 s. 50, s. 503.*

12) GIANVITI, François. *Le Blocage des Avoirs Officiels Iraniens par les Etats-Unis (Executive Order du 14 Novembre 1979). Revue Critique de Droit International Privé. 1980 s. 279.*

13) GIANVITI, François. *Le Contrôle des Changes Etranger devant le Juge National. Revue Critique de Droit International Privé. 1980 s. 479 ve 659.*

14) GOLD, Joseph. *Les Clauses de Monnaies Convertibles dans le Cadre des Dispositions Monétaires Internationales. Actuelles Revue Critique de Droit International Privé, 1980 s. 1.*

leştirilen gelişmeler anlatılmakta, bu gelişmelerden konvertibl paraların saptanması ile ilgili bazı sonuçlar çıkarılmakta yeni anlaşmalardaki konvertibilite ile ilgili hükümler incelenmektedir¹⁴.

Şahıslarla İlgili Özel Bilgilerin Otomatik Bir Şekilde Değerlendirilmesi Karşısında Uygulanacak Kanun.

Yazıda kişilerle ilgili bilgilerin otomatik fişlerde toplanmasında kişilerin özel hayatı ve hususiyetleri için beliren sakıncalar üzerinde durulmakta, informatik sistemdeki gelişmeler gösterilmekte ve konu Devletler Hususi Hukuku açısından incelenmektedir¹⁵.

Yabancıların Durumu ile İlgili 2 Kasım 1945 tarihli Emirnamenin 10 Ocak 1980 tarihli Kanunla İslahı.

Yazıda Fransada Yabancıların Ülkeye giriş ve çıkışları ile ilgili, kanun tarafından İdareye verilen görev ve yetkiler değerlendirilmekte ve incelenmektedir¹⁶.

Brezilya Devletler Hususi Hukukunda Boşanma Sorunu.

Yazıda, Brezilya Anayasasında yapılan değişiklik ve Medeni Kanunda boşanmanın kabulü sebebiyle Brezilya hakimleri tarafından

verilecek boşanma kararları ve yabancı ülkelerde verilmiş boşanma kararları Devletler Hususi Hukuku açısından incelenmektedir¹⁷.

Avrupa Devletler Hususi Hukukunda Akitlerle İlgili Yeni Gelişmeler.

Yazar, Akdi borç ilişkilerine uygulanacak hukukla ilgili AET tarafından hazırlanmış ve üyelerin çoğunluğu tarafından imzalanmış bulunan 80/934 sayılı anlaşmayı Devletler Hususi Hukuku açısından incelenmektedir¹⁸.

*Derleyenler : Prof. Dr. A. Çelikel,
Dr. V. Tuğsat*

- 15) RIGAUX, François. *La Loi Applicable à la Protection des Individus à l'Égard du Traitement Automatisé des Données à Caractère Personnel. Revue Critique de Droit International Privé. 1980 s. 443.*
- 16) TURPIN, Dominique. *La Réforme de l'Ordonnance du 2 Novembre 1945 sur la Condition des Etrangers par la Loi du 10 Janvier 1980, Revue Critique de Droit International Privé. 1980 s. 41.*
- 17) VILLELA, Anna Maria. *Le Droit International Privé Brezilien et la Question du Divorce. Revue Critique de Droit International Privé. 1980 s. 231.*
- 18) GAUDEMET - TALLON, Hélène. *Le Nouveau Droit International Privé Européen des Contrats. Revue Trimestrielle de Droit Européen. Année 1981 No. 2, s. 215.*